Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003489

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвин Олександр Сергійович
2. Oleksandr Lytvyn

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-8349-7676

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія української культури

Дата захисту: 07-07-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент організацій і адміністрування

Місце роботи здобувача: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14113

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.09.25, 03.19.21, 03.81.03, 03.01.09, 03.09.25

Тема дисертації:

1. Князь Василь-Костянтин Острозький в історіографії і джерелах: суспільно-політична діяльність та культурна спадщина

2. Prince Vasyl-Konstantyn Ostrozky in historiography and sources: socio-political activity and cultural heritage

Реферат/анотація:

1. У дисертації досліджено постать князя Василя-Костянтина Острозького в історіографії та джерелах. Предметом дослідження стали джерельне відображення й історіографічні інтерпретації його життєвого шляху, політичної діяльності, релігійної місії, внеску в розвиток освіти, культури та книговидання. Встановлено, що комплексних дисертаційних досліджень, присвячених історичній постаті князя Василя-Костянтина Острозького як одному з найвизначніших політичних, культурних і релігійних діячів українських земель XVI – початку XVII ст., досі бракує. Проаналізовано широку історіографічну базу – від православної полемічної літератури до сучасних наукових праць. Показано, що оцінки постаті князя в працях Михайла Максимовича, Пантелеймона Куліша, Миколи Костомарова, Володимира Антоновича, Михайла Грушевського, Івана Франка, Івана Огієнка та інших були неоднозначними: від возвеличення до критики, особливо щодо його ставлення до Люблінської та Берестейської уній. Встановлено, що російська й радянська історіографія формувала ідеологізований образ князя як прибічника союзу з Московією та «захисника

руської народності». З'ясовано, що в українській історіографії доби незалежності посилився інтерес до постаті князя та відбулося переосмислення його історичної ролі. Проаналізовано праці Наталії Яковенко, Василя Уляновського, Леоніда Тимошенка, Петра Кралюка, Петра Сауха, Юрія Мицика, Петра Кулаковського, Ірини Ворончук, Сергія Плохія та інших, у яких князь постає державним діячем, оборонцем православ'я, меценатом культури й освіти. Окремо розглянуто дослідження молодих науковців, що розширюють знання про діяльність роду Острозьких. Доведено, що суперечливість історіографічних оцінок зумовлена обмеженістю джерельної бази, впливом політичних та ідеологічних чинників, а також різними методологічними підходами. Це визначає необхідність подальшого комплексного дослідження постаті князя. Охарактеризовано роль династії Острозьких як носіїв політичної, військової та культурної традиції України литовсько-польської доби. Систематизовано відомості про походження, генеалогію та найвідоміших представників роду. Проаналізовано історіографічні оцінки політичної й військової діяльності Василя-Костянтина Острозького. Спростовано твердження про відсутність у нього військових здібностей, показано його участь у військових кампаніях, продовження родинних традицій служіння та відповідальність за захист українських земель. Обґрунтовано визначальну роль князя у розвитку освіти, культури та книговидання. Доведено, що він був представником української аристократії, яка прагнула зберегти власну культурно-релігійну ідентичність у складі Речі Посполитої. Досліджено релігійну діяльність князя та його духовну місію. Він створив Острозький навчально-науковий центр як осередок православ'я, підтримував будівництво храмів і монастирів, розвиток братств, церковного книговидання та полемічної літератури, сприяв піднесенню богословської освіти. Особливо вагомою була його роль у протидії Берестейській унії, завдяки чому сучасники називали його «захисником православ'я». Визначено місце князя в колективній історичній пам'яті та національно-культурному відродженні. Його діяльність стала прикладом поєднання державницького мислення, релігійної відданості та культурного меценатства, а її результати – відродження Острозької академії, популяризація Острозької Біблії, використання історичної спадщини князя у військово-патріотичному вихованні – залишаються актуальними. Проаналізовано джерельну базу дослідження, що охоплює офіційно-правові акти, сеймові документи, королівські привілеї, дипломатичні матеріали, судово-адміністративну документацію, листування, літописи, хроніки, стародруки, полемічні твори, археологічні пам'ятки та музейні колекції. Окреслено перспективи подальших досліджень: розширення джерельної бази за рахунок неопублікованих архівних матеріалів; поглиблене вивчення взаємин князя з Московією; порівняльний аналіз освітньої моделі Острозької академії; реконструкція інтелектуального середовища Острога; дослідження Острозької Біблії як культурного феномена; популяризація та цифрове збереження історико-культурної спадщини князя.

2. The dissertation presents the results of a study of Prince Vasyl-Kostiantyn Ostrozkyi in historiography and historical sources. The research focuses on source-based representations and historiographical interpretations of his life, political activity, religious mission, and contribution to education, culture, and book publishing. The study demonstrates the absence of comprehensive, methodologically grounded dissertation research devoted to Prince Vasyl-Kostiantyn Ostrozkyi, one of the most influential political, cultural, and religious figures of the Ukrainian lands in the sixteenth and early seventeenth centuries. A broad historiographical tradition has been analyzed, from Orthodox polemical literature to modern scholarship. The works of Mykhailo Maksymovych, Panteleimon Kulish, Mykola Kostomarov, Volodymyr Antonovych, Mykhailo Hrushevskyi, Ivan Franko, Ivan Ohienko, and others reveal highly diverse interpretations, ranging from admiration to criticism, particularly regarding the Union of Lublin (1569) and the Union of Brest (1596). Russian and Soviet historiography is shown to have created an ideologically biased image of the prince as a supporter of Muscovy and a defender of the "Ruthenian people." The dissertation demonstrates that after Ukraine regained independence, scholarly interest in Ostrozkyi increased and his historical role began to be reassessed. The works of Nataliia Yakovenko, Vasyl Ulianovskyi, Leonid Tymoshenko, Petro Kraliuk, Petro Saukh, Yurii Mytsyk, Petro Kulakovskyi, Iryna Voronchuk, Serhii Plokhii, and other scholars present the prince as a statesman, defender of Orthodoxy, patron of education and culture, and an outstanding representative of the Ostrozkyi dynasty. Recent studies by younger researchers further expand knowledge of his diplomatic relations, family history, and the contemporary patriotic significance of the Ostrozkyi legacy. The

research establishes that contradictory historiographical assessments stem from the limited source base, ideological influences, and differing methodological approaches, emphasizing the need for further comprehensive study. The dissertation characterizes the Ostrozkyi dynasty as a bearer of the political, military, and cultural traditions of the Lithuanian-Polish period. The genealogy and principal representatives of the family have been clarified and systematized. The main historiographical interpretations of Prince Ostrozkyi's political and military activity are examined. The study refutes claims that he lacked military ability by demonstrating his participation in military campaigns and his commitment to defending his lands and people. Special attention is devoted to his educational, cultural, publishing, and religious activities. The dissertation proves that Ostrozkyi represented the Ukrainian aristocracy that sought to preserve its cultural and religious identity within the Polish-Lithuanian Commonwealth. His establishment of the Ostroh educational and scholarly center, support for churches, monasteries, Orthodox brotherhoods, church publishing, and theological education made him a key defender of Orthodoxy. His opposition to the Union of Brest significantly contributed to preserving the ideological and cultural autonomy of the Ukrainian Orthodox community. The study also clarifies Prince Ostrozkyi's place in Ukraine's collective historical memory. His legacy represents the combination of state-building vision, religious commitment, and cultural patronage. Its enduring significance is reflected in the revival of the Ostroh Academy, renewed interest in the Ostroh Bible, and the use of the Ostrozkyi heritage in contemporary patriotic education and within the Armed Forces of Ukraine. The dissertation analyzes a wide range of sources, including official legal documents, parliamentary acts, royal privileges, court and diplomatic records, estate documents, correspondence, chronicles, early printed books, polemical writings, archaeological materials, and museum collections. Finally, the study identifies priorities for future research, including expanding the source base through unpublished archival materials, further investigation of the prince's relations with Muscovy, comparative analysis of the Ostroh Academy within the European educational context, reconstruction of the intellectual and interconfessional environment of Ostroh, study of the Ostroh Bible as a unique cultural phenomenon, and preservation of the prince's heritage through digitization and digital archives.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Литвин О.С. Василь-Костянтин Острозький та Люблінська угода 1569 року: роль і ставлення князя до унії. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 36 (75) № 3. 2025. С. 68–74. DOI https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/3.10
- Литвин О.С. Ставлення князя Василя-Костянтина Острозького до Берестейської унії 1596 року у світлі історіографічних інтерпретацій. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 36 (75) № 4. 2025. С. 62–69. DOI https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/4.9
- Литвин О.С. Культурна спадщина князя Василя-Костянтина Острозького у контексті національного відродження. Вісник гуманітарних наук. 2025. №13. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17855712
- Литвин О.С. Князь Василь-Костянтин Острозький: контроверсійність оцінок постаті. Острозькі культурологічні читання. Міністерство освіти та науки України Національний університет «Острозька

академія» Кафедра культурології та філософії. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції 31 березня 2023 р. Острог, 2023. С. 93–97.

- Литвин О.С. Рід князів Острозьких: вісім поколінь в українській історії. Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство. Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. М-во культ. України та інформ. політики; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ, 09 листопада 2023 р. Київ: НАКККіМ, 2023. С. 43–45.
- Литвин О.С. Князь Василь-Костянтин Острозький та Люблінська унія 1569 року. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур. Матеріали Міжнародної наукової конференції, 16–17 травня 2024 року. Київ: НАКККіМ, 2024. С. 83–86.
- Литвин О.С. Литвин О. Князь Василь-Костянтин Острозький у взаємостосунках з Молдавією. Особистість як простір випробування та формування культури (в умовах воєнного стану). Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 травня 2025 року. Київ: НАКККіМ, 2025. С. 37– 40.
- Литвин О.С. Визнання та вшанування постаті князя Василя-Костянтина Острозького в контексті відродження культурної спадщини. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір. Матеріали IX Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів, 6 листопада 2025 року. Київ: НАКККіМ, 2025. С. 444–445.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0118U000632

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денисюк Жанна Захарівна

2. Zhanna Denysiyuk

Кваліфікація: д. культ., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0833-2993

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Атаманенко Віктор Борисович

2. Віктор Б. Атаманенко

Кваліфікація: к.і.н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2587-1422

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щербак Віталій Олексійович

2. Vitaly O. Shcherbak

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8025-5684

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Родінова Наталія Леонідівна

2. Nataliia Rodinova

Кваліфікація: к.і.н., доцент, 07.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2259-5573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філіна Тетяна Вікторівна
2. Tetiana Filina

Кваліфікація: к. і. н., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0685-8177

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради — Добровольська Вікторія Василівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні — Добровольська Вікторія Василівна

Відповідальний за підготовку облікових документів — Терещенко А. С.

Реєстратор — Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності — Юрченко Тетяна Анатоліївна